

Niets had hem voorbereid op de stank en de chaos, de beelden die 's nachts terugkwamen. Hij schreef zijn verhalen met de nodige afstand en verwonderde zich erover dat hij erbij geweest was. Het leek hem niet te raken, maar er waren kleine bewijzen van het tegendeel, zoals de koude rillingen die hij voelde als er iemand achter hem langs liep, de angst die opborrelde tijdens het vuurwerk bij de jaarwisseling en hem terugwierp in een modus waarin hij niets anders voelde dan agressie en licht sliep.

Er staken botten uit de grond, vreemd fruit hing in de bomen, huizen brandden, mensen huilden, scholden, haatten, doodden, martelden en ze leken dan wel op hem, maar het waren een heel ander soort mensen. Hoewel ze allemaal dezelfde taal spraken en decennialang burens waren geweest in hetzelfde land, stonden ze elkaar naar het leven alsof de ander de baarljke duivel was.

Het grote verdriet dat de mensen overkomt, het grote verdriet dat mensen aanrichtten, dat mensen die op hem leken gruwelijke dingen doen, hij wist het, hij had het gezien en hij kon het niet geloven, wilde het niet geloven, tot hij weer naar binnen keek, de afgrond zag, de duisternis, en hij wist: het zit ook in mij.

Stiekem hilde hij 's nachts en bad of God de afgrond uit hem wilde halen en zichzelf alsjeblijft een beter mens mocht zijn dan die anderen.

Dus als hij aan jou dacht, Moedzjikistan, dan dacht hij aan de bergen, de wouden, de heldere meertjes, de hartelijke mensen die zelfs als ze zelf nauwelijks iets hadden, wilden delen. Dan dacht hij aan de bergweggetjes, waar hij geen last had van hoogtevrees, zoals anders, waar hij gewoon naar beneden had durven kijken, de diepte in, aan de uitgestrekte steppes, de harde, heldere lucht in de woestijn.

En Adam ontkende. Hij ontkende alles wat hij gezien en geroken had. Hij ontkende zijn angst. Hij ontkende dat hij machteloos was. Alles had zin gehad, er was geen afgrond, die was er nooit geweest.

Hotel International

In de dichte mist naderden de Oerody in stilte. Ze waren vlakbij. De vallei beneden hen vulde zich met voelbare angst. Regeringssoldaten verschansten zich in de ruïnes. Als de Oerody over de berg kwamen moesten deze jonge mannen ze het hoofd bieden.

Er stond een witgeschilderde VN-pantserwagen bij de mijn te wachten. Adam nam plaats naast een sidderende Amerikaanse fotograaf en rook de diesel toen de pantserwagen optrok. Het werd een evacuatie genoemd, maar het voelde meer als een wilde vlucht. Moby Dick. Jonas. Hij wilde niet associëren, dat overkwam hem altijd als hij moe was, hij wilde alleen registreren, niet bedenken wat bebloede lappen betekenden of een greppel vol drab, de ijzere geur van bloed en cordiet.

Naast Adam zat de jonge fotograaf te klappertanden, hij rook weeïg. Hier zaten ze in deze baarmoeder van staal met slechts een smalle gleuf om te zien wat zich buiten afspeelde. Ze keken naar een slechte film, boven en onder een zwarte strook, daartussen de vluchtende burgers. Hebben, houden, verliezen. Ongewassen lijven in diverse stadia van paniek. Iemand had in zijn broek gescheten. Adam

herinnerde zich dat er een tijd was geweest dat hemzelf de dunne stront langs de benen liep. Hij hoorde gegil boven de brullende motor uit komen, het leek of iemand met een hamer tegen de buitenkant van de pantserwagen roffelde.

Ze zijn hier, schoot het door hem heen. God, geef gas. Hij had te lang gewacht in deze ruïnes vlak buiten Jericho. Gebrek aan angst op de juiste momenten, verslaafd aan de adrenalinekick. Het zou hem nog eens zijn leven kosten. De jonge fotograaf huilde. Het geroffel verstomde, evenals het gegil. De vluchtelingen buiten waren dood, zichzelf waren ontsnapt.

Een halfuur later gingen de luiken van de pantserwagen open. Het voertuig bewoog zich log door de buitenwijken van Jericho tussen de rijen vluchtelingen en de betonnen reuzen die neerkeken op de ordeloze massa die traag naar het centrum van de stad bewoog. Een verslagen, stinkende sliert die voetje voor voetje met uitdrukingsloze gezichten door het stof voortschuifelde. Ieder voor zich, ouden van dagen en kinderen werden niet ontzien, wie viel was er geweest.

Een sluipschutter zou vanuit die betonnen flats de soldaat achter het machinegeweer van de pantserwagen makkelijk kunnen raken. Dat geweer, symbool van onmacht, mocht de soldaat niet gebruiken, dat stond in het mandaat van de VN: terugschieten zou tot escalatie leiden.

De pantserwagen ploegde voort en bereikte het oude stadscentrum, reed langs de neoklassieke gebouwen, de eens zo mooie parken die nu allemaal kerkhoven waren, langs het station, in de richting van Hotel International.

Achter het hotel lag de VN-compound en in het hotel huisden de fixers, de journalisten, hulpverleners, hoeren, pooiers en de gangsters die de stad in werkelijkheid controleerden. Mogadishu, Kabul, Goma, Bagdad; al die steden hadden zo'n hotel. Binnen heerste wapenstilstand, één stap buiten en je was vogelvrij.

Adam haastte zich naar de bar van het hotel. Hij wilde de menigte vluchtelingen niet meer zien, hun huilende kinderen niet meer horen, de stank van dood en angst achter zich laten. Hij had geen zin om de jonge Amerikaanse fotograaf op sleeptouw te nemen, die moest zichzelf maar zien te redden, zoals iedereen hier. Gin verdoofde, gin was een goed medicijn en straks op zijn kamer zou hij een paar flinke joints roken om te kunnen slapen.

De lounge was vol rook en mensen. Nepmarmer, nepleer. Vuile vloeren. De ramen geblinderd, haperend licht, het constante gebrom van een diesellaggregaat. Hij signaleerde. Het schrille gelach van de vrouwen klonk boven het andere geroezemoes uit. Ze hadden het druk, dreiging maakt mensen geil.

Zijn lichaam voelde loodzwaar, de angst kostte hem al zijn energie. Hij gespte zijn helm los, liet die op de vloer kletteren en wurmde zich uit zijn scherfvest, waar in grote letters *Press* op stond. Alsof dat iets uitmaakte. Zwiggend sloeg hij drie dubbele borrels achterover. Zijn onderarmen kleefden aan de bar. Als door een vergrootglas nam hij de kringen op het fineer waar, zag zijn kop in de spiegel, boven hem een systeemplafond. *Goedkope troep*.

De barman was een man die zich eigenlijk tweemaal

daags moest scheren. Adam volgde zijn bewegingen, hoorde hoe de theedoek piepte in de glazen. Een zoete geur dreef langs, ergens in de lounge rookte iemand een joint. Twee krukken verder was een vrouw komen zitten. Ze was klein en mager, had bruine ogen en donker haar. Ze straalde onrust uit. Nee, ze wás onrust, probeerde zijn aandacht te trekken. *Laat me met rust.*

Adam stond op, greep zijn spullen, slofte over het nepmarmer naar het trappenhuis, hij hees zich omhoog in de betonnen zuil. Het stonk er naar pis en etensresten. De wanden waren volgekalkt met kreten in cyrillisch schrift. Geen idee wat er stond, maar het was vast geen wereldliteratuur. In de hal op zijn verdieping lag sleets rood tapijt. Hij stak de sleutel in het slot van de deur van zijn kamer en ging naar binnen. *Veilig?*

In het licht is een mens kwetsbaar. Het was belangrijk in de schaduw te blijven, de gordijnen gesloten te houden. Niemand mocht je zien, je was een doelwit. Het kapotte raam was dichtgespijkerd met multiplex, toch kroop tocht rond zijn voeten. De huivering kwam niet van de kou, het was de somberte, het gebrek aan uitzicht, de hunkering naar licht.

Adam dacht aan de dagen dat hij thuis opgesloten zat in zijn eigen angst. Thuis was het leven te veel, te vermoeiend, te veeleisend, overheerste het gevoel er niet toe te doen. Dat was hier misschien ook zo, sterker zelfs, maar in primitieve omstandigheden worden primitieve instincten wakker. Overleven. Meer was er niet.

Adam hing het schilderijtje aan de wand tegenover zijn

bed recht. Voor hij ging slapen moest hij rituelen uitvoeren. Het bed diende aan beide zijden minstens een halve meter ruimte te hebben. Hij moest goede muziek op zijn mp3-speler hebben: soms metal, soms americana, soms aanhoudende regen, maar altijd met een *loop* die de hele nacht duurde. Hij verdroeg geen stilte, hoewel dat waarschijnlijk veiliger voor hem zou zijn, zeker in een belegerde stad. Maar zijn slaapritme was definitief verwoest nog vóór zijn tiende levensjaar. Zijn vader, die al vanaf zijn geboorte mank was geweest, probeerde destijds krampachtig controle over zijn moeder te houden. Overdag wist hij zich te gedragen, maar 's nachts was hij een beest. Met zijn bromstem schold hij haar de hele nacht uit en aangezien Adams slaapkamer aan de hunne grensde en de muren dun waren mocht hij meegenieten. Hij hoorde hoe hij moeder sloeg, hoe ze seks hadden. Moeder wilde nooit, maar moest. Adam wilde dat niet weten, maar kon niet weg. Hij zette zijn koptelefoon op of verstopte zich in de kast achter stapels stripboekjes en voetbalkleren. Hij zat gevangen in deze marteling, iedere nacht opnieuw, en alles wat hij leuk aan zijn ouders had gevonden, werd vernietigd. Het ergste was het als het 's nachts doodstil was. Vader had gezegd dat hij moeder ooit zou vermoorden. De hele nacht lag Adam gespannen te luisteren naar de stilte.

's Ochtends was hij stijf, moe en misselijk. Eigenlijk was hij altijd moe en misselijk en op de middelbare school, waar hij alleen kwam om uit te rusten, zei men dat hij lui was. Uiteindelijk werd zijn vader ook overdag agressief. Hij sloeg het meubilair aan spaanders, mishandelde zijn

moeder en liet Adam tot vervelens toe weten dat die een mislukkeling was die niets kon.

Moeder was niet veel beter. Ze kon niet nalaten Adam te vertellen dat ze hem niet vrijwillig ontvangen had. Als hij niet deed wat ze zei vernielde ze het speelgoed dat hij van zijn oudere broer kreeg of gooide het weg. Andere dagen zat ze met een kopje thee met biscuitjes klaar als hij uit school kwam, maar vertrouwen deed hij haar nooit.

Nu zat hij hier tussen de ruïnes van een oud rijk dat bestaan had uit een lappendeken van volken, talen en religies. Het land was de afgelopen eeuw uit elkaar gevallen door nationalistisch gedram en religieus geleuter, wat geleid had tot een reeks bloedige conflicten waar geen einde aan leek te komen. Daar verdiende Adam zijn brood mee, maar hij wenste niet na te denken over wat dat over hem zei en viel in slaap.

Hij droomde van een gezichtsloze vrouw die hem zacht op de lippen kust. Haar tong gleed juist zijn mond binnen toen er zacht op de deur geklopt werd. Hij probeerde het geklop te negeren, maar het stopte niet.